

Arbetskraftsbarometern 2015

UF0505

I denna beskrivning redovisas först allmänna uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Allmänna uppgifter	2
A.1	Ämnesområde	2
A.2	Statistikområde	2
A.3	SOS-klassificering	2
A.4	Statistikansvarig	2
A.5	Statistikproducent	2
A.6	Uppgiftsskyldighet	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
A.8	Gallringsföreskrifter	3
A.9	EU-reglering	3
A.10	Syfte och historik	3
A.11	Statistikanvändning	3
A.12	Uppläggning och genomförande	3
A.13	Internationell rapportering	4
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	4
B	Kvalitetsdeklaration	5
B.0	Inledning	5
B.1	Innehåll	5
1.1	Statistiska målstorheter	5
1.1.1	Objekt och population	5
1.1.2	Variabler	6
1.1.3	Statistiska mått	6
1.1.4	Redovisningsgrupper	6
1.1.5	Referenstider	6
1.2	Fullständighet	6
B.2	Tillförlitlighet	6
2.1	Tillförlitlighet totalt	6
2.2	Osäkerhetskällor	7
2.2.1	Urval	7
2.2.2	Ramtäckning	7
2.2.3	Mätning	7
2.2.4	Svarsbortfall	8
2.2.5	Bearbetning	8
2.2.6	Modellantaganden	8
2.3	Redovisning av osäkerhetsmått	9

B.3	Aktualitet	9
3.1	Frekvens	9
3.2	Framställningstid	9
3.3	Punktlighet	9
B.4	Jämförbarhet och sam användbarhet	9
4.1	Jämförbarhet över tiden	9
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	9
4.3	Sam användbarhet med annan statistik	9
B.5	Tillgänglighet och förståelighet	10
5.1	Spridningsformer	10
5.2	Presentation	10
5.3	Dokumentation	10
5.4	Tillgång till primärmaterial	10
5.5	Upplysningstjänster	10

A Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Utbildning och forskning samt
Arbetsmarknad

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Analyser och prognoser om utbildning
och arbetsmarknad

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS): Nej

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100).

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån
Postadress: Box 24300, 104 51 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100, Stockholm
Kontaktperson: Katja Olofsson
Telefon: 08 506 948 07
Telefax: 08 506 948 25
E-post: katja.olofsson@scb.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån
Postadress: Box 24300, 104 51 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100, Stockholm
Kontaktperson: Elinor Lindblad
Telefon: 08 506 943 94
Telefax: 08 506 948 25
E-post: elinor.lindblad@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99).

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Undersökningen *Arbetskraftsbarometern* behandlar inte personuppgifter.

A.8 Gallringsföreskrifter

Blanketter från de två senaste åren bevaras. Bevarandebehovet är under utredning.

A.9 EU-reglering

Undersökningen är inte EU-reglerad.

A.10 Syfte och historik

Arbetskraftsbarometern är en företagsundersökning som genomförs årligen. Syftet med undersökningen är att ge snabb information om arbetsmarknadsläget idag och utsikterna de närmaste åren för ca 70 utbildningsgrupper. Undersökningen har genomförts sedan 1959.

A.11 Statistikanvändning

Huvudanvändare är utbildningsplanerare och yrkes- och studievägledare på arbetsförmedlingar och skolor. Även elever som står inför valet att välja utbildningsinriktning samt andra som vill ha information om arbetsmarknadsläget och dess förändringar för olika utbildningsgrupper till användarna. Andra användare är Skolverket, Högskoleverket och Utbildningsdepartementet.

Barometerresultaten används även för SCB:s egen prognosverksamhet för utbildning och arbetsmarknad. Undersökningen diskuteras bl.a. i Användarrådet för befolkning, demografi och utbildning (med bland annat representanter för Skolverket, Universitetskanslersämbetet, Utbildningsdepartementet, Arbetsförmedlingen och SOFI), samt vid särskilda kontakter med berörda.

A.12 Uppläggning och genomförande

Arbetskraftsbarometern är en urvalsundersökning som genomförs med hjälp av webb- och postenkäter. Urvalsenhet är arbetsställe. Den population som urvalen dras från utgörs av landets alla arbetsställen med minst 10 anställda (fem för några), varav minst två anställda tillhör någon av de 72 utbildningsgrupper som ingår i 2015 års undersökning. Blanketterna skickas till personalchefen på respektive arbetsställe.

För utbildningsgrupper som finns representerade på färre än 150 arbetsställen i urvalsramen undersöks samtliga arbetsställen. För övriga grupper görs ett urval av 150 arbetsställen. Sannolikheten för att ett arbetsställe skall komma med är proportionell mot dess storlek uttryckt i antalet anställda med den aktuella utbildningen. Om flera utbildningsgrupper finns representerade på ett och samma arbetsställe, kan arbetsstället komma att ingå i flera urval.

Personalcheferna tillfrågas hur de för den aktuella utbildningsgruppen bedömer:

- *Tillgången på sökande (God/Balans/Brist)*
- *Hur antalet sökande kommer att förändras på ett respektive tre års sikt (Öka/Vara oförändrat/Minska)*

Uppgiftslämnarna får själva tolka innebörden av svarsalternativen. Exempelvis ges inga anvisningar om vad ”God tillgång på sökande” av en viss utbildningsgrupp innebär.

Personalcheferna får också för den aktuella utbildningsgruppen svara på:

- *Hur många anställda man har på arbetsstället*
- *Om man har sökt personal och – om så är fallet – hur många*
- *Om man har nyanställt personal och – om så är fallet – hur många*

Uppgiften om hur många personer en arbetsgivare uppger sig ha sökt används som vägningsfaktor för svaren på frågan om tillgång på sökande (rekryteringsläget). Svaren från arbetsgivare som sökt tio personer väger alltså fem gånger tyngre än svaret från den som sökt två. Svaren på frågorna om hur antalet anställda bedöms komma att förändras på ett respektive tre års sikt vägs med hur många anställda med den aktuella utbildningen det finns på arbetsstället. Svaren från ett arbetsställe med till exempel hundra sjuksköterskor väger tio gånger tyngre än svaret från ett arbetsställe med tio.

Referensperioden för Arbetskraftsbarometern 2015 är september 2014 – augusti 2015.

I 2015 års undersökning ingick 7 525 arbetsställen i urvalet och det totala antalet blanketter uppgick till 10 802 (ett och samma arbetsställe kan ingå i urvalet för flera utbildningsgrupper). Datainsamlingen pågick mellan den 11 augusti och den 3 november 2015.

A.13 Internationell rapportering

Ingen internationell rapportering görs.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Inga planerade förändringar.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

SCB deklarerar kvaliteten i statistiken enligt ett kvalitetsbegrepp som består av fem huvudkomponenter:

- (1) **Innehåll**, som framför allt gäller statistikens målstorheter.
- (2) **Tillförlitlighet**, som avser osäkerhetskällor och hur dessa påverkar statistiken.
- (3) **Aktualitet**, som omfattar tidsaspekter som spelar roll för hur väl statistiken beskriver nuläget.
- (4) **Jämförbarhet och sam användbarhet**, som avser möjligheter till jämförelser, över tiden och mellan grupper, samt till att använda statistiken tillsammans med annan statistik.
- (5) **Tillgänglighet och förståelighet**, som avser statistikens fysiska tillgänglighet och dess förståelighet.

För mer information om kvalitetsbegreppet för officiell statistik och en mer detaljerad redovisning av innebörden i de fem huvudkomponenterna, se rapporten *Kvalitetsbegrepp och riktlinjer för kvalitetsdeklaration av officiell statistik (MIS2001:1)* i serien *Meddelande i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik*. Publikationen finns på SCB:s webbplats

Arbetskraftsbarometern är en urvalsundersökning som genomförs på hösten varje år. Föreliggande kvalitetsdeklaration avser produktionsomgången 2015.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

Viktiga storheter/parametrar som skattas i Arbetskraftsbarometern är:

Andel som svarar god tillgång, balanserad tillgång och brist: Arbetsgivarnas svar på frågan hur tillgången på sökande med den aktuella utbildningen var under perioden september 2014 till och med augusti 2015, uppdelat på nyutexaminerade och yrkeserfarna. Svaren är vägda med antalet sökta personer på respektive arbetsställe.

Andel som svarar ökad, minskad och oförändrad efterfrågan på kort sikt: Arbetsgivarnas svar på frågan hur antalet anställda i den aktuella utbildningsgruppen kommer att förändras under den närmaste ett- respektive treårsperioden. Svaren är vägda med antalet anställda med utbildningen på respektive arbetsställe.

1.1.1 Objekt och population

Undersökningsobjekt/enheter är arbetsställe. Populationen utgörs av landets alla arbetsställen med minst 10 anställda (fem för några), varav minst två anställda tillhör någon av de 72 utbildningsgrupper som ingår i 2015 års undersökning.

1.1.2 Variabler

Nedanstående frågeställningar beskriver det som uppgiftslämnare ska ta ställning till.

1. Om man har personal med ovan angiven utbildning (uppgift om aktuell utbildning finns förtryckt på blanketten) anställd i augusti 2015
2. Ungefärligt antal anställda med denna utbildning i augusti 2015
3. Hur man bedömer att antalet anställda med denna utbildning kommer att förändras på 1 respektive 3 års sikt
4. Om man sökt och/eller nyanställt personal med aktuell utbildning under det senaste året (dvs. september 2014 – augusti 2015) och i så fall ungefär hur många
5. Hur tillgången var på nyutexaminerade respektive yrkeserfarna sökande

1.1.3 Statistiska mått

Statistiken presenteras som summor och kvoter.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Statistiken redovisas efter 72 utbildningsgrupper. Dessa har definierats utifrån Svensk utbildningsnomenklatur, SUN 2000. De utbildningsgrupper som är med i 2015 års undersökning redovisas i publikationen Arbetskraftsbarometern 2015.

1.1.5 Referenstider

Statistiken avser förhållanden under perioden september 2014 t.o.m. augusti 2015.

1.2. Fullständighet

Resultatet för 2015 års undersökning bygger på enkätsvar från ett representativt urval av arbetsställen där en eller flera utbildningsgrupper finns representerad. Sammanlagt omfattar undersökningen 72 utbildningsgrupper, varav 59 stycken är högskoleutbildningar och 13 stycken är gymnasieutbildningar.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Liksom i stort sett all statistik är även statistik från Arbetskraftsbarometern behäftad med osäkerhet. Det totala felet kan ses som en summa av partiella avvikelser, vilka härrör från olika felkällor:

Totalt fel = Urvalsfel + Täckningsfel + Bortfallsfel + Mätfel + Bearbetningsfel

Det måste dock framhållas dels att de partiella avvikelserna kan motverka varandra (genom att ha olika tecken) dels att uppdelningen på möjliga felkällor ibland kan vara något godtycklig. Dessutom gäller att det i en given undersökningssituation inte är möjligt att på ett tillfredsställande sätt skatta det totala felets storlek. I avsnitt 2.2 *Osäkerhetskällor* görs en genomgång av ovan nämnda felkällor.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 *Urval*

Populationen utgörs av landets alla arbetsställen med minst 10 anställda varav minst två anställda tillhör någon av de 72 utbildningsgrupper som ingår i 2015 års undersökning. För de utbildningsgrupper där det är vanligt att man är sysselsatt vid mindre företag och organisationer sätts kriteriet om minst antal anställda på arbetsställen till fem mot normalt tio. Detta gäller totalt 14 utbildningsgrupper: arkitektutbildning, juristutbildning, religionsvetar-/teologutbildning, receptarieutbildning, tandhygienistutbildning, tandsköterskeutbildning, tandläkarutbildning, tandteknikerutbildning, veterinärutbildning, byggutbildning, kyl-, värmepumps- och ventilationsteknikerutbildning, VVS-utbildning, naturbruksutbildning samt barn- och fritidsutbildning.

Urvalsramen konstrueras utifrån en sambearbetning av den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS), registret över befolkningens utbildning (UREG) samt Företagsdatabasen (FDB). Alfabetiskt register över de utbildningsgrupper som är med i 2015 års undersökning redovisas i publikationen *Arbetskraftsbarometern 2015*.

För utbildningsgrupper som finns representerade på färre än 150 arbetsställen i urvalsramen undersöks samtliga arbetsställen. För övriga grupper görs ett urval av 150 arbetsställen. Sannolikheten för att ett arbetsställe skall komma med är proportionell mot dess storlek uttryckt i antalet anställda med den aktuella utbildningen. Om flera utbildningsgrupper finns representerade på ett och samma arbetsställe, kan arbetsstället komma att ingå i flera urval.

2.2.2 *Ramtäckning*

I undersökningen kan både övertäckning och undertäckning uppstå. Övertäckningen utgörs av arbetsställen som återfinns i urvalsramen men som ej ingår i målpopulation, t.ex. på grund av konkurs. Undertäckningen utgörs av arbetsställen som ingår i målpopulationen men som inte kan nås via urvalsramen, t.ex. nybildade företag.

Den generella avgränsning som görs av populationen innebär att det finns en risk att vissa arbetsställen som kan ha sökt personal med den aktuella utbildningen inte kommer med i urvalsramen

2.2.3 *Mätning*

Missuppfattningar om vilket arbetsställe som avses, svårigheter att svara för det arbetsställe som åsyftas samt svårigheter att skilja mellan olika utbildningsgrupper kan orsaka mätfel. Bedömningen är dock att mätfelen inte är så stora att de har någon allvarlig inverkan på statistikens kvalitet.

Hur mätinstrumentet har använts beskrivs i dokumentationen av statistikens framtagning (SCBDOK). Där finns också mätinstrumentet återgivet i sin helhet i form av introduktionsbrev och frågeformulär.

2.2.4 *Svarsbortfall*

Svarsfrekvensen definieras som det totala antalet inkomna svar dividerat med det totala antalet utskickade blanketter justerat för antalet inkomna svar där man uppgivit att arbetsstället har upphört.

Den totala svarsfrekvensen var för 2015 års undersökning 72 procent. Andelen inkomna svar per utbildningsgrupp varierade mellan cirka 29 och 84 procent. Övertäckningen, dvs. andelen svar där man uppgivit att personal med den aktuella utbildningen *inte* finns på arbetsstället, uppgick totalt till 12 procent. Övertäckningen per utbildningsgrupp varierade mellan 2 och 32 procent.

Svarsbortfallet för 2015 års undersökning uppgår till 28 procent. Det är stora variationer i svarsbortfall för de olika utbildningsgrupperna. I 2015 års undersökning varierade svarsbortfallet mellan 13 och 44 procent. Detta innebär också att bortfallsfelet kan ha varierat kraftigt mellan de olika utbildningsgrupperna.

2.2.5 *Bearbetning*

Bearbetningsfel är fel som kan uppkomma när man bearbetar det insamlade materialet, manuellt eller maskinellt.

För vissa typer av fel som uppkommer vid databeredning (dataregistrering, kodning och granskning/rättning) kan man efter studier som bygger på upprepning av dessa moment ibland dra slutsatser om både risker och konsekvenser.

Andra bearbetningsfel beror på den ”mänskliga faktorn”, t.ex. beräkningsfel, programmeringsfel och systemfel. Risken för att de skall inträffa och den konsekvens detta får för statistiken är mycket svår att beräkna. SCB arbetar kontinuerligt för att minimera riskerna för negativ inverkan på statistikens tillförlitlighet på grund av fel som beror på den ”mänskliga faktorn”, både förebyggande och genom snabba åtgärder när sådana fel upptäcks.

För denna undersökning har inga särskilda kvalitetsproblem identifierats vid bearbetningen av materialet. Frågeformuläret är tämligen okomplicerat. Inga särskilda studier har genomförts för att undersöka eventuella bearbetningsfel men bedömningen är att statistiken är relativt opåverkad.

2.2.6 *Modellantaganden*

Avgränsningen har gjorts med motiveringen att arbetsställen som redan har personal med den aktuella utbildningen har större sannolikhet att också ha sökt sådan personal. Därmed bör de också vara bäst lämpade att uttala sig om rekryteringsläget.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Bedömningen av tillgång på sökande och efterfrågan på kort sikt redovisas som punktskattningar. För dessa beräknas 95-procentiga konfidensintervall med avseende på utbildningsgrupp för andel som svarat god tillgång, balanserad tillgång och brist respektive ökad, minskad och oförändrad. Konfidensintervallen innebär att sannolikheten är 95 procent att man med det använda urvals- och skattningsförfarandet erhåller ett intervall som täcker in den sökta storheten. Om intervallet är bredare än +/-40 redovisas inte resultatet, inte heller om antalet svar understiger 10.

B.3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Undersökningen är årlig.

3.2 Framställningstid

Framställningstiden från referensperioden fram till publicering är drygt 3 månader.

3.3 Punktlighet

Statistiken publicerades den 10 december 2015 i enlighet med föreliggande publiceringsplan.

B.4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Från och med år 1990 görs urvalet av arbetsställen utifrån den urvalsram som beskrivs i avsnittet *2.1.1 Urval*. Tidigare gjordes urvalet ”på fri hand” bland arbetsställen/arbetsgivare som på goda grunder kunde antas efterfråga arbetskraft med en viss utbildning. På vilket sätt detta kan ha påverkat jämförbarheten i uppgifterna före och efter omläggningen finns ingen objektiv metod att uppskatta, men det finns knappast skäl att tro att bedömningarna skulle påverkas åt något bestämt håll.

Uppgift om hur stor andel som sökt personal finns fr.o.m. 1990. Sedan 1994 görs ingen regional redovisning.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

De utbildningar som ingår i undersökningen har varierat över åren, vilket bör beaktas vid eventuella jämförelser över tiden. I respektive rapport anges vilka utbildningsgrupper som ingår.

4.3 Sammanvändbarhet med annan statistik

Bland andra Arbetsförmedlingen och SACO gör undersökningar av liknande karaktär.

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Statistiken publiceras i rapporten *Arbetskraftsbarometern 2015* som ingår i serien Information om utbildning och arbetsmarknad (IAM). Rapporten kan även laddas ner från SCB:s webbplats:

www.scb.se/arbetskraftsbarometern

På SCB:s webbplats finns även en kort presentation av undersökningen, länk till Pressinformation samt utvalda tabeller och diagram från den senaste undersökningen. Det finns även möjlighet att göra egna uttag från Statistikdatabasen.

5.2 Presentation

I publikationen *Arbetskraftsbarometern 2015* (Utbildningar som ger jobb) presenteras resultat i form av tabeller och diagram samt kommenterande text.

5.3 Dokumentation

Framställningen av statistikregistret och statistiken beskrivs i *Dokumentation av statistiken (SCBDOK)*. Statistikens kvalitet beskrivs i innevarande dokument, *Beskrivning av statistiken (BaS)*. Detaljerad information om mikrodata finns beskrivet i *Dokumentation av mikrodata (MetaPlus)*. Samtliga dokumentationer finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/arbetskraftsbarometern.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Specialbearbetningar kan göras av SCB på beställning.

5.5 Upplysningstjänster

För mer information, kontakta Katja Olofsson:

Telefon: 08-506 948 07

Fax: 08-506 948 25

E-post: katja.olfsson@scb.se

Statistiska centralbyrån
Prognosinstitutet
Box 24 300
104 51 STOCKHOLM